

גבולות היחידה: ספר שמואל א' פרק כה', א'- כב'**נושא היחידה: מעשה נבל הכרמלי****מספר שיעורים: 1-2****כתבה: יעל גרוסברג****כללי:**

דוד ואנשיו הגנו על רועי אדם עשיר בשם נבל. כעת כאשר גוזזים את הצאן הם מבקשים מנו שיתן להם מעט אוכל. נבל מבזה את דוד אשר בתגובה רוצה לבוא להורגו על כך. אולם אביגיל, אשתו חכמה של נבל מפייסת את דוד. נבל משתכר וכאשר מתפכח משכרותו, מספרת לו אביגיל את שארע והוא מקבל התקף לב ולאחר עשרה ימים – מת.

פתיחה:

פרקנו מתחיל בפסוק המספר כי שמואל הנביא נפטר. המורה יאמר כי ישנה בשורה עצובה – מנהיג הדור, הצדיק, נפטר. הוא יכתוב על הלוח: שמואל הנביא זצ"ל ויבקש מן התלמידים לזכור מעשים/מידות טובות של שמואל מכל הדברים אשר למדנו אודותיו.

← מומלץ להקדיש שיעור שלם למותו של שמואל. הכולל חיפוש בכל פרק לקיטת תכונות ומעשים של שמואל מלידתו ועד מותו¹.

ניתן לתת לתלמידים לכתוב/ להסריט/ להקליט הספד על שמואל. ניתן להכין לוח קיר לזכרו. בהרחבות ליקטנו מספר מעשים ותכונות. ניתן גם לעשות משחק התאמה בין סיפור לתכונה.

לאחר מכן ישאל המורה 2-3 מן התלמידים: היכן אתם גרים והיכן הוריתם עובדים (לא מקצוע, אלא - מקום עבודה)?

אנו נפגוש בפרק הקרוב אדם שגר במקום אחד, אך עבודתו ועיסוקו במקום אחר. בפסוקים מעטים הנביא מתאר לנו מי הוא אותו האיש.

לימוד הפסוקים:**קריאת פס' א'- ג'**

תעודת זהות (המורה יכתוב בלוח את הכותרות ועל התלמידים למלא כפי שכתוב בסוגריים)

שם: (נבל)

מקום מגורים: (מעון)

מקום עבודה: (כרמל)

מצב כלכלי: (עשיר מאד)

מידותיו: (איש קשה ורע)

שם אשתו ומידותיה: (אביגיל, טובת שכל ויפת תואר)

← לאחר קריאת הפסוקים, על התלמידים למלא את תעודת הזהות במחברת.

← לאחר מכן ישאל המורה: במה עוסק נבל? יש לו צאן רב. אולם הוא לא נמצא עם הצאן,

¹ פסוקים ומראי מקומות לדברים שניתן ללמוד על שמואל תמצאו בפרק ההרחבות בסוף היחידה.

אלא יש לו נערים שיוצאים למרעה (כמו כלבא שבוע שהיו לו רועים רבים) איזה מאורע חשוב קורה בצאנו? גזיזת הצאן. זהו מעמד שהיה עושה החקלאי אחת לשנה בו היה גוזז את הצמר הרב של כלל העדרים. גזיזת הצאן זהו יום חג. משום שמהצמר ניתן להרוויח כסף רב, לכן למעמד זה היו מוזמנים קרובים וחברים לשמחה במאכל ובמשחה. ניתן לשאול את התלמידים האם הם זוכרים עוד מקומות בתנ"ך בהם הייתה גזיזת צאן? (אצל לבן הארמי- בראשית לא, ט, ואצל יהודה- בראשית לח, יב).

היכן ראינו שגר נבל? במעון. אך "מעשהו בכרמל"² כל הצאן שלו היה בכרמל², מרחק מה ממקום מגוריו. מי אנו יודעים שנמצא כעת באזור זה? דוד.

קריאת פס' ד'- ט'

דוד שמע כי נבל גוזז את צאנו ועורך סעודה גדולה, ולכן ביקש לנצל את ההזדמנות ושלח את הנערים לבקש מנבל לתת מזון עבור דוד אנשיו.

← מהי הסיבה שדוד מבקש זאת? האם ממש כצדקה, או שגם יש לו סיבה לבקשה? דוד ואנשיו הגנו על נעריהם של נבל ועל רכושם מפני כל סכנה בהיותם במדבר, על כן דוד מצפה למתנה של "הכרת הטוב" מידי נבל.

← הצבעה: דמיינו שאתם נבל. ברשותכם צאן רב והיום אתם חוגגים בסעודה גדולה ובידיעה כי אתם הולכים להרוויח כסף רב. מגיע מישוהו שעשה לכם טובה ומבקש יפה שתתנו לו מעט אוכל. (דוד דיבר מאד בענווה ובכבוד לנבל- "אתה שלום וביתך שלום וכל אשר לך שלום", "נעריך", "בנך דוד") מי בעד לתת? מי נגד לתת?

מתבקש מאד שנבל יענה בחיוב לבקשתו של דוד. נראה כעת מהי תגובתו...

קריאת פס' י'- יא'

פסוקים אלו חשוב לקרוא בדרמטיות המתאימה: בפס' י'- בזלזול רב של נבל המלא גאווה למול דוד. בפס' יא' ישנה שאלת תמיהה.

"מי דוד ומי בן ישי?"- כבר למדנו על השימוש בביטוי "בן ישי". מי אמר זאת? מה זה מבטא? שאול, שרצה לבטא זלזול כלפי דוד.

"היום רבו העבדים המתפרצים איש מפני אדוניו". מיהו העבדים? ומיהו האדון? בדברי נבל? דוד הוא כמו עבד, המתפרץ, החושב את עצמו למול נבל האדון.

פס' יא': מדוע שאקח את השתייה והאוכל שהכנתי ואתן לאנשים אינני יודע מאיפה הגיעו?

← איזו מידה רעה של נבל אנו רואים פה? גאווה עצומה, כפיות טובה.

← המורה ישאל: האם לדעתכם נבל באמת לא ידע מי זה דוד? הביאו הוכחות (כל ישראל הכירו את דוד. הוא הרי הרג את גוליית, הוא היה חתן המלך, הוא היה שר צבא המלך. ודאי שנבל ידע מי הוא וידע יפה מאד מהיכן הוא בא)

² מדובר בכרמל שבדרום הר חברון. לא בהר הכרמל של העיר חיפה.

המורה יכתוב על הלוח : תגובת דוד

קריאת פס' יב' - יג'

דוד מחליט לצאת למלחמה מול נבל, על תגובתו המלאה יוהרה, זלזול וחוצפה.

← חשוב לציין כי דוד כבר נמשח למלך ועל כן נבל נחשב גם כמורד במלכות במעשיו אלו.

דוד יוצא לעבר נבל בכדי להורגו, וודאי גם היה מצליח והורג את נבל, אך כעת קורה משהו מאד מעניין...

הסתכלו בתעודת הזהות שכתבנו על נבל. מה יכול להצילו ממוות? אשתו שהייתה חכמה מאד. (ניתן לשאול את התלמידים האם הם זוכרים סיפור בתנ"ך בו אישה הצילה את בעלה ממוות? אשת און בן פלת במחלוקת קורח ועדתו) נראה מה עושה אביגיל...

קריאת פס' יד' - יט'

אחד מנעריה של אביגיל סיפר לה על בקשתם של אנשי דוד ומכיוון שנבל הגיב בשלילה ובעזות כלפי בקשתו, דוד הולך להורגו. הנער הוסיף ואמר כי בכל הימים אשר הם היו במדבר עם הצאן, דוד ואנשיו שמרו עליהם ואף כבשה לא נעדרה בזכותם (בדיוק כפי שאמר דוד לנבל). אך נבל הוא "בן בליעל" - מה הכוונה? שלא ניתן לדבר אתו ולהסביר לו זאת כי אז הוא יגער בנו.

מה עושה אביגיל? מכינה כמות גדולה של אוכל (200 לחם, 2 נבלי יין, 5 צאן, 5 סאים קלי {כמות גדולה של פרוסות לחם קלויות}, 100 צימוקים, 100 דבלים {תאנים יבשות} - זה המון!)

ומבלי ידיעת בעלה היא שמה הכל על החמורים ושולחת את הנערים לפניה לכיוון דוד.

← המורה ישאל: מדוע לדעתכם היא לא הלכה עם החמורים והנערים? כדי שבעלה לא יידע דבר.

קריאת פס' כ' - כב'

אביגיל יורדת "בסתר ההר" - היא יורדת בצד של ההר למול דוד היורד מההר שממול, באמצע ישנו גיא - עמק, בו הם ודאי צריכים להיפגש. פס' כא-כב' הינם דברים שדוד אמר לאנשיו. מה אומר דוד? "שקר" = לחינם (מצודת ציון) כלומר: סתם שמרתי על עדרי של נבל, לחינם דאגתי שאף כבש לא ייעדר. נבל היה כפוי טובה ולכן עד הבוקר לא אשאיר בביתו של נבל אף אחד (משתין בקיר = זכר)

← המורה ישאל: מהו הרגש העיקרי של דוד כעת? כעס עצום. (חשוב להדגיש לתלמידים שדוד לא פועל פה ממניעים של כעס ונקמה אישיים, כיון שדוד נמשח למלך, תגובתו של נבל היא כמרידה במלכות ולכן עונשו – מות.)

האם קל להרגיע אדם מכעסו? לא. לכן יש לאביגיל משימה מאד קשה. בשיעור הבא נראה האם אביגיל תצליח במשימה.

סיכום וסיום:



דוד שלח את נעריו לבקש מנבל אוכל בחגיגות הגז לצאנו, כהכרת הטוב על כך ששמרו על נעריו וצאנו אשר רעו במדבר. נבל התנהג בגאווה ובזלזול רב כלפי דוד, שהחליט להורגו בשל כך. אולם אשת נבל, אביגיל- היתה אישה חכמה וכאשר שמעה זאת הגיעה לקראת דוד בכדי לשכנע אותו שלא יעשה זאת

ניתן לסיים את השיעור בכך שדוד הגיע עם החלטה מאד ברורה מה ברצונו לעשות, במיוחד שהסברנו כי נבל הינו מורד במלכות. ולפתע מגיעה אישה ומשכנעת אותו בדברים, לפעול אחרת מכפי שחשב.

האם אנו קשובים לאחרים כשאנו בטוחים בעצמנו? במיוחד כאשר אנו הולכים "ללחום מלחמת צדק"?

האם כאשר כבר החלטתי "לנקום" במישהו על דבר שעשה לי, אני מצליח לסגת מהחלטתי ולהירגע?

ניתן לתת תלמידים משימה עד לשיעור הבא: כאשר תהייה לכם סיטואציה בימים הקרובים שבה אתם רוצים לפעול באופן מסוים, תנסו להתגבר ולמרות שהצדק לצידיכם- לא לפעול כנגד מישהו, אלא להירגע. תלמיד שבשיעור הבא יספר סיפור אישי של התגברות- יקבל פרס/ נקודות מהמורה על כך.

הצעות להמחשה:



- א. הצבעה בעד ונגד נתינת אוכל לדוד ואנשיו- להמחיש את כפיות הטובה של נבל
- ב. משימת יישום- על התגברות.

מסרים והפנמה:



- א. כפיות טובה- עד כמה זו מידה גרועה ועד כמה עלינו להכיר טובה לי שעשה עבורנו טוב
- ב. השם משפיע על האדם- נבל, כשמו היה רע כמו נבלה.
- ג. כאשר פועלים בחכמה ניתן להשפיע ולשנות. כמו אביגיל.
- ד. חשיבות ההתגברות והיכולת להקשיב לאחר, על אף הקושי.

הרחבות:



מידותיו של שמואל הנביא:

- * מסירות לכלל- מגיל צעיר עד יום מותו מתמסר שמואל לטובת העם ולצרכיו
- * נאמנות לה'- שמואל כל חייו הלך בדרך ה' והיה נאמן לו, כאשר ישראל ביקשו מלך הוא כעס, כי הרי ה' הוא מלכם. נאמנות זו לה' התבטאה אצל שמואל גם כאשר זה לא היה קל עבורו (למשל כאשר נדרש למנות מלך אחר במקום שאול)
- * ענווה- שמואל נהג בענווה רבה כלפי העם. הוא עצמו הלך ממקום למקום כדי ללמד תורה את כולם.
- * פשטות וריחוק מממון- שמואל אינו מוכן היה לקבל כל תשלום עבור מעשיו. רואים זאת כאשר שאול הגיע אליו לראשונה וחשב שצריך לשלם לו, אולם שמואל אינו מסכים ואף אומר בנאומו לא לקח שום דבר מאף אחד מהם.
- * שופט צדק- שמואל, כחלק מתפקידו, שפט את העם בצדק וביושר.
- * רמה רוחנית גבוהה- שמואל זכה להתגלות ה', אף שהדבר לא היה נפוץ בימיו- "והנער שמואל משרת את ה' לפני עלי, ודבר ה' היה יקר בימים ההם אין חזון נפרץ".
- * מנהיגות- שמואל מוביל את העם, קובע ומחליט החלטות חשובות. כאשר הוא מקהיל את

העם- כולם נענים לקריאתו. כאשר העם רוצה מלך- הם פונים לשמואל. אנו רואים פה
הנהגה חזקה וברורה.
*אכפתיות לקשיי העם- כאשר ישראל כאובים תחת הגויים, שמואל זועק לה' לישועה-
"ויזעק שמואל אל ה' בעד ישראל, ויענהו ה'"